

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

ДАШКОВСЬКА АЛІСА ВІКТОРІВНА

УДК 376-056.262:75.04-047.22(043.3)

**КОРЕКЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОЛОДШИХ УЧНІВ ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ
ЗАСОБОМ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ**

13.00.03 – корекційна педагогіка

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Федоренко Світлана Володимирівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри
логопедії та логопсихології.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Дмитрієва Ірина Володимирівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»,
завідувач кафедри технологій спеціальної та
інклюзивної освіти;

кандидат педагогічних наук, старший науковий
співробітник,

Гудим Ірина Миколаївна,
старший науковий співробітник науково-
організаційного відділу апарату
Президії НАПН України.

Захист відбудеться 27 серпня 2020 р. о 13-00 на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.053.23 у Національному педагогічному університеті імені
М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного
педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (01601, м. Київ, вул.
Пирогова, 9).

Автореферат розіслано 21 липня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.О.Супрун

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Закони України «Про освіту» та інші офіційні державні документи спрямовують діяльність освітніх закладів на своєчасне становлення і повноцінний розвиток життєво компетентної творчої особистості з раннього дитинства, зокрема й зорovo депривованої дитини. Звідси випливає необхідність пошуку нових шляхів, форм, методів навчання й виховання зазначеної категорії дітей.

Одним із основних завдань освіти дітей зі зниженим зором є корекція їхнього психофізичного розвитку та розвиток компенсаторних процесів з метою подальшої інтеграції в суспільство та самореалізації особистості. Тому для успішного розвитку та соціальної адаптації цієї категорії дітей потрібна організація корекційно-педагогічної роботи, яка має супроводжувати весь освітній процес у спеціальних закладах освіти для дітей зі зниженим зором.

Загальною метою корекційно-педагогічної роботи науковці вважають формування у дитини з порушеннями зору способів компенсації сліпоти і слабозорості та корекцію вторинних відхилень у психофізичному розвитку. Головними об'єктами спрямування корекційно-педагогічних впливів повинні бути компоненти особистості: її пізнавальні, емоційно-вольові процеси, спрямованість, активність тощо. Дослідження науковців (Л.Вавіна, І.Гудим, В.Єрмаков, В.Кобильченко, В.Ремажевська, Б.Сермеєв, Є.Синьова, Б.Шеремет та ін.) показали, що об'єктами корекції в процесі розвитку дитини з порушеннями зору є пізнавальна сфера, фізичний розвиток, якості особистості.

Компенсаторно-корекційна спрямованість навчання та виховання дітей зі зниженим зором є змістом всієї освітньої діяльності закладу спеціальної освіти, що реалізується під час навчання та формування компетентностей, потрібних для подальшої соціалізації і самореалізації (Ю.Бондаренко, Т.Гребенюк, О.Литвак, І.Моргуліс, Є.Синьова та ін.). Найбільш ефективно компенсаторно-корекційний вплив досягається шляхом залучення дитини до активної та цілеспрямованої предметно-практичної діяльності (В.Андрієнко, І.Гудим, І.Дмитрієва, О.Легкий, І.Моргуліс, Н.Рахуба, В.Ремажевська, Є.Синьова, С.Федоренко та ін.). Враховуючи, що предметно-практична діяльність є основним засобом розвитку чуттєвого сприймання та компенсації зорової недостатності, а також основою реалізації різних напрямків виховання, важливого значення набуває використання в корекційно-виховній роботі закладів спеціальної освіти для дітей з порушеннями зору народної іграшки.

У науковій літературі народна іграшка є не тільки специфічним засобом пізнання навколишнього світу, але й вагомим фактором формування особистості. З'ясовано її виховний, освітній та розвивальний вплив на особистість дитини, зв'язки з естетичним, моральним, розумовим, національним, фізичним, трудовим напрямками виховання (О.Батухтіна, А.Богущ, Н.Буркун, В.Греськова, Г.Григоренко, Н.Дзюбіна, Г.Довженюк, Н.Лисенко, О.Найден, Т.Поніманська, М.Стельмахович та ін.).

Учені зазначають, що застосування народної іграшки в освітніх закладах та сім'ї збагачує предметно-практичну та ігрову діяльність дітей, дає можливість розширити сферу пізнання дитиною як свого народу, так і всього

світу, сприяє формуванню традиційних для національної, господарської, побутової культури навичок (О.Батухтіна, В.Греськова, О.Найден, М.Стельмахович, І.Червінська та ін.).

У теорії та практиці тифлопедагогіки питання виховання, навчання та корекції розвитку дітей зі зниженим зором засобом народної іграшки на теперішній час не вивчалось.

У світлі викладеного вище постає актуальність проблеми дослідження, викликана відсутністю наукових досліджень у галузі тифлопедагогіки щодо особливостей використання народної іграшки в корекційно-виховному процесі спеціальних закладів освіти для дітей з порушеннями зору, що й обумовило вибір теми дисертації **«Корекційна спрямованість формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором засобом народної іграшки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукової роботи кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова «Зміст освіти, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів». Тема затверджена Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова (протокол № 6 від 29 жовтня 2015 р.).

Мета дослідження: обґрунтувати та експериментально перевірити методiku формування образотворчої компетентності в учнів початкових класів шкіл для дітей зі зниженим зором з використанням народної іграшки як засобу їхнього розвитку, корекції та виховання.

У відповідності з метою ставляться такі **завдання:**

1. Вивчити загальну та спеціальну психолого-педагогічну літературу з даного питання.
2. Проаналізувати сучасний стан використання народних іграшок у корекційно-виховному процесі спеціальних навчальних закладів.
3. Розробити та апробувати корекційну методiku застосування народної іграшки для формування образотворчої компетентності у дітей молодшого шкільного віку зі зниженим зором.

Об'єкт дослідження – корекційно-виховний процес у спеціальних школах для дітей зі зниженим зором.

Предмет дослідження - методика формування образотворчої компетентності в учнів початкових класів шкіл для дітей зі зниженим зором з використанням народної іграшки як засобу їхнього розвитку, корекції та виховання.

Методи дослідження. Для досягнення мети і розв'язання поставлених завдань використовувалася комплекс методів:

теоретичні: аналіз, синтез, систематизація, порівняння інформації у психолого-педагогічній, методичній літературі з проблеми дослідження з метою визначення його теоретико-методологічних засад;

емпіричні: аналіз навчальних програм, педагогічної документації та навчально-методичних посібників – для узагальнення досвіду практичної роботи спеціальних шкіл; анкетування, тестування, педагогічні спостереження, бесіди – для виявлення особливостей організації роботи з народною іграшкою у

спеціальній школі, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний) – для з'ясування рівнів сформованості образотворчої компетентності в учнів початкових класів спеціальної школи та перевірки ефективності запропонованої корекційної методики;

математичної статистики – для опрацювання експериментальних даних і встановлення кількісних залежностей між явищами і процесами, що досліджувались.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: фундаментальні положення філософії освіти про особистісний та компетентнісний підходи до навчання та виховання, зв'язок освіти з реаліями сучасного життя (В. Андрущенко, І. Бех, Г. Волинка, І. Зязюн, В. Кремень, О. Сухомлинська та ін.); положення про механізми виникнення психічних новоутворень у пізнавальній і мотиваційній сферах особистості (Л. Виготський, П. Гальперін, Д. Ельконін, О. Запорожець, Т. Лаврентьева, О. Леонтєв, С. Максименко, О. Подд'яков та ін.); концепція співвідношення первинних і вторинних ознак в структурі порушеного розвитку при зоровій депривації (Л. Виготський, О. Литвак, І. Моргуліс, Є. Синьова та ін.); положення про сутність корекційної спрямованості освіти дітей із порушеннями психофізичного розвитку, корекцію та компенсацію відхилень у ході спеціального навчання та виховання (В. Бондар, І. Дмитрієва, І. Єременко, Л. Руденко, В. Синьов, Є. Синьова, В. Тарасун, С. Федоренко, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- подано цілісну характеристику образотворчої компетентності учнів початкових класів зі зниженим зором щодо використання народної іграшки;
- розроблено систему критеріїв щодо компонентів образотворчої компетентності, показників і рівнів її сформованості у молодших учнів;
- обґрунтовано корекційну методику по застосуванню народної іграшки учнями шкіл для дітей зі зниженим зором з метою формування образотворчої компетентності;

уточнено зміст освітнього процесу в школах для дітей зі зниженим зором; *набули подальшого розвитку* положення: про корекційну спрямованість освітнього процесу в спеціальному закладі; організаційні форми, методи та прийоми виховання учнів з порушеннями зору.

Практичне значення дослідження. Виявлені в ході порівняльного дослідження специфічні особливості застосування народної іграшки учнями зі зниженим зором мають значення для діагностики та прогнозування можливостей їх успішного виховання та корекції порушень різних видів діяльності. Розроблені зміст та педагогічні умови корекційно спрямованого виховання можуть бути використані як тифлопедагогами та вихователями спеціальних освітніх закладів для дітей з порушеннями зору, шкіл з інклюзивною формою навчання, так і батьками дітей. Результати дослідження можуть бути застосовані в плануванні корекційно-виховної роботи освітніх закладів для дітей з порушеннями зору.

Можливим є використання матеріалів та результатів дослідження при вдосконаленні існуючих і розробки нових програм і посібників з виховної роботи в спеціальній школі, навчальних і науково-методичних посібників для вищих

навчальних закладів та в системі післядипломної освіти спеціальних кадрів (курси «Тифлопедагогіка», «Теорія та методика виховання дітей з порушеннями зору»).

Упровадження результатів дослідження відбувалось у комунальному закладі «Одеська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 87 I-II ступенів» (довідка № 338/19/1 від 17 грудня 2019 року), комунальному закладі «Клеванська спеціальна загальноосвітня школа-інтернат № 1 I-III ступенів» Рівненської обласної ради (довідка № 154 від 26 грудня 2019 року), Вигодській спеціальній школі Івано-Франківської обласної ради (довідка № 307/02-19/01 від 27 грудня 2019 року), факультеті спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М.П.Драгоманова (довідка № 119/2019 від 03 грудня 2019 року).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнський науково-практичний семінар «Психолого-педагогічний супровід інклюзивної освіти дітей з порушеннями зору» (Київ, 2016), X Міжнародна науково-практична конференція «Корекційна освіта: історія, сучасність та перспективи розвитку» (Кам'янець-Подільський, 2016), Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Освіта дітей з особливими освітніми потребами: від інституалізації до інклюзії» (Вінниця, 2016), Науково-практичний семінар «Формування особистості дитини з особливими потребами: психологічні і педагогічні аспекти», присвячений 80-літтю Л.С.Вавіної (Київ, 2016), I з'їзд корекційних педагогів України «Актуальні питання соціалізації дітей з особливими освітніми потребами» (Дніпро, 2016), Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія і практика тифлопедагогіки: витоки, сьогодення та перспективи» (Рівненська обл., смт. Клевань, 2017), Наукова конференція «Сучасні підходи до діагностики та лікування рефракційної патології» (Київ, 2017), Всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційні підходи в спеціальній освіті», (Київ, 2017), Науково-практична конференція офтальмологів, дитячих офтальмологів та оптометристів України з міжнародною участю «Рефракційний пленер» (Київ, 2017), Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Інтеграція науки і практики в умовах модернізації корекційної освіти України» (Херсон, 2018), VIII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний світ і незрячі» (Луцьк, 2018), Всеукраїнський науково-практичний семінар «Пріоритетні напрями роботи спеціальної школи для дітей з порушеннями зору в умовах Нової української школи» (Запоріжжя, 2018), Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціально-педагогічне партнерство як фактор забезпечення якості освіти дітей з порушеннями зору» (Теребовля, 2019), III Всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційні підходи в освіті дітей з особливими освітніми потребами» (Бердянськ, 2019), II з'їзд корекційних педагогів України «Актуальні проблеми навчання та виховання дітей із особливими освітніми потребами в освітніх реаліях України» (Київ, 2019).

Особистий внесок здобувача в роботах, написаних у співавторстві, полягає в теоретичному обґрунтуванні проблеми та її актуальності [1; 6],

проведенні експериментального дослідження та статистичної обробки його результатів [10].

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у 10 публікаціях автора, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України (4 з них включено до міжнародних наукометричних баз), 5 – у збірниках матеріалів конференцій та інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (182 найменування). У тексті міститься 15 таблиць, 17 рисунків. Загальний зміст дисертації викладено на 204 сторінках, з них основного тексту – 186 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, розкрито зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, охарактеризовано теоретико-методологічні засади та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено відомості щодо їх апробації й упровадження, надано інформацію про публікації автора та структуру дисертації..

У першому розділі **«Теоретичні засади організації корекційно-виховного процесу в початкових класах шкіл для дітей зі зниженим зором»** розкрито теоретико-методичні засади питання корекційно-виховної роботи та застосування в ній народної іграшки.

У тифлопедагогіці корекційно-виховна робота передбачає здійснення позитивних впливів на весь процес своєрідного розвитку сліпої чи дитини зі зниженим зором, Так, одні якості, які вже сформувалися неправильно, з недоліками, треба виправляти, а інші, ще не сформовані належним чином, потребують цілеспрямованого педагогічного впливу на процес їх розвитку.

Більшість робіт, присвячених корекції недоліків розвитку дітей з порушенням зору, стосується переважно специфіки спрямованого навчання та виховання дошкільників та учнів початкової школи (Ю.Бондаренко, Л.Вавіна, Т.Гребенюк, Л.Григор'єва, І.Гудим, М.Земцова, В.Купрас, І.Моргуліс, Н.Морозова, Л.Плаксіна, Н.Рахуба, Т.Свиридюк, Т.Семенишена, Л.Солнцева, С.Федоренко та інші).

Вітчизняна система освіти спрямована на формування розвиненої особистості, наділеної національною свідомістю, гідністю та прагненням зберегти й примножувати національну культуру. На думку вчених, саме в середовищі національної культури можливе успішне розв'язання завдання формування особистості дитини (Л.Артемова, О.Батухтіна, А.Богущ, Н.Лисенко, М.Стельмахович та ін.).

Важливим засобом виховання національної культури є народна іграшка. Вона вчить дитину правильно взаємодіяти в навколишньому світі, правильно розуміти елементи народної діяльності, розвивати комунікативні здібності, підштовхує її до усвідомлення себе як частини одного цілого – нашої Батьківщини. Значення народної іграшки у вихованні підростаючого покоління підкреслювали ще Є.Аркін, А.Макаренко, С.Русова, О.Усова, Є.Фльоріна та ін.

Особливе місце у вихованні та корекції порушень розвитку у дітей молодшого шкільного віку із зоровою депривацією займає гра з використанням

іграшок. Організовані педагогом та самостійні ігри дітей сприяють як національному та патріотичному вихованню, так і адаптації дітей з порушеннями зору до соціальних умов життя, що постійно змінюються, сприяють корекції та координації рухової діяльності, позитивно впливають на психіку, мобілізуючи морально-вольові якості, і таким чином створюють умови для їхньої соціальної реабілітації та інтеграції (О.Литвак, Д.Маллаєв, Л.Плаксина, Б.Сермеєв, Л.Солнцева, Е.Стерніна та ін.).

Дослідженнями Л.Солнцевої встановлено, що так само як і зрячі діти, сліпі для розгортання ігрової діяльності повинні отримати досить широкі знання про життя оточуючих людей та особливості предметно-практичної діяльності з ігровим матеріалом. Не маючи достатнього запасу конкретних уявлень про ті чи інші предмети, зокрема про іграшки, такі діти неточно розуміють зміст ігрових дій.

С.Хорош відзначала, що тактильне обстеження деталей іграшок, дії з ними сприяють розвитку дрібної моторики рук, формуванню правильних дотикових обстежень, оволодінню діями з предметами. Крім того, іграшки знайомлять дітей з образами тварин та предметів, уявлення про які дитина поки ще (або взагалі) не може отримати з власної життєвої практики.

Тяжке порушення зору або його повна відсутність веде за собою значне відставання дитини в оволодінні діями з предметами, призводить до збіднення її життєвого досвіду, конкретних уявлень та негативно впливає на весь виховний процес (І.Гудим, В.Денискіна, В.Єрмаков, Ю.Кулагін, М.Земцова, Н.Крилова, В.Кручинін, Л.Куненко, О.Литвак, Л.Плаксина, Л.Сековець, Є.Синьова, Л.Солнцева, Б.Тупоногов, С.Федоренко та ін.). Саме тому в житті дітей з порушеннями зору значне місце повинні займати іграшки, в яких задані якості, що сприяють розвитку збережених органів відчуття, їх рухів, орієнтуванні у просторі, формуванню дій з різними предметами.

Особливе значення має такий вид багатоаспектних іграшок, як народні. Народна іграшка виступає як: елемент дитячої гри; засіб національного, патріотичного й естетичного виховання, предметно-практичної діяльності та сенсорного сприймання (О.Батухтіна, А.Богуш, Н.Буркун, В.Греськова, Г.Григоренко, Н.Дзюбіна, Г.Довженюк, Н.Лисенко, О.Найден, Т.Поніманська, М.Стельмахович та ін.).

Поряд із зазначеними вище якостями народна іграшка має ще й корекційне значення в процесі розвитку дитини з порушенням зором. Ці діти не оцінюють іграшку як витвір образотворчого мистецтва. Однак граючись нею, здійснюють зорове, дотикове та сенсорне сприймання її форми (матеріально пластичної, кольорової, орнаментально-знакової) непомітно для себе (С.Федоренко). І.Гудим, І.Дмитрієва, К.Довгопола та ін. зазначають, що образотворче мистецтво (до якого відноситься й народна іграшка) за умови спеціальної організації може стати дієвим корекційним засобом.

Аналіз навчальних програм, уроків, позаурочних та позашкільних заходів засвідчив, що народна іграшка не використовується ефективно в спеціальних освітніх закладах як засіб корекційно-виховної роботи, спрямований на корекцію вторинних відхилень у розвитку дитини зі зниженим зором та формування всебічно розвиненої особистості.

У другому розділі «Експериментальне дослідження особливостей застосування народних іграшок учнями молодших класів» подано зміст та результати констатувального етапу дослідження.

Обґрунтування методики дослідження здійснювалося відповідно до Державного стандарту початкової освіти, який визначає вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів початкових класів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання. Відповідно нами були проаналізовані основні підходи до визначення компетентнісного підходу у навчанні дітей молодшого шкільного віку. Для подальшого вивчення було обрано образотворчу компетентність, оскільки народна іграшка є виробом декоративно-прикладного мистецтва, яке в свою чергу є видом образотворчого мистецтва.

У структурі образотворчої компетентності виділено такі компоненти: когнітивний, діяльнісний та емоційно-ціннісний.

Основою когнітивного компоненту образотворчої компетентності є система знань про жанри, види, засоби виразності образотворчого мистецтва, а також розвиток пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, мислення, мовлення, уява), що забезпечує пізнання творів мистецтва та здатність самостійно і творчо створювати нові художні образи. Його критерії: базові знання про види та призначення українських народних іграшок; матеріали та декоративне оздоблення народних іграшок; активність сприйняття народної іграшки, самостійна пізнавальна діяльність особистості.

Діяльнісний компонент образотворчої компетентності розглядається як здатність використовувати засоби виразності при створенні художніх образів у предметно-практичній діяльності. Його критерії: орієнтування на робочій поверхні; самостійність у процесі організації та виконання діяльності; технологічні вміння й навички у виготовленні народної іграшки.

Емоційно-ціннісний компонент образотворчої компетентності пов'язаний зі ставленням учнів до творів мистецтва, їх активністю та зацікавленістю при обговоренні, а також переживанням задоволення від власної діяльності, оцінювання її результативності, що викликає бажання продовжувати творчу діяльність і отримувати нові естетичні враження. Його критерії: перенесення наявних знань і практичних навичок в нові умови та ситуації, саморегуляція діяльності учня.

Констатувальний етап дослідження охопив 127 учнів молодшого шкільного віку 7-11 років (з них 65 осіб не мали зорової патології, 62 особи зі зниженим зором) та відбувався в три етапи.

На *першому етапі дослідження* вивчалися умови організації освітньої діяльності вчителів і вихователів закладів освіти по ознайомленню учнів початкових класів з народною іграшкою. З цією метою була проведена робота з аналізу документації закладів освіти, а саме: навчальних програм, планів виховної роботи, календарно-тематичних планів, індивідуальних карток учнів. Методи дослідження, що використовувалися на цьому етапі: аналіз і вивчення документації.

На *другому етапі дослідження* вивчалася готовність педагогів використовувати українську народну іграшку в освітній діяльності, визначалися труднощі, які виникають у них при роботі з народною іграшкою, а також

з'ясувалася роль батьків учнів молодшого шкільного віку в цьому процесі. Методи дослідження, що використовувалися на цьому етапі: анкетування вчителів, вихователів і батьків.

На *третьому етапі діагностичного дослідження* проводилося вивчення стану сформованості когнітивного, діяльнісного та емоційно-ціннісного компонентів образотворчої компетентності в учнів початкових класів з нормотиповим і зниженим зором та відбувався розподіл дітей за рівнями (високий середній, низький) сформованості зазначеної компетентності. На цьому етапі застосовувалися наступні методи дослідження: спостереження, діагностичні завдання, бесіда, опитування.

У результаті проведення констатувального етапу дослідження встановлено, що педагоги у плануванні своєї роботи не приділяють належної уваги ознайомленню дітей з народними іграшками. Вони не знайомі з народною іграшкою та методикою її застосування в корекційно-виховній роботі з дітьми, які мають знижений зір. Значна частина тифлопедагогів не знають, що народну іграшку можна використати як дієвий корекційний засіб. Встановлено, що діючі навчальні програми не передбачають повноцінного ознайомлення учнів початкових класів з народною іграшкою.

Визначено, що батьки як дітей із нормотиповим, так і зниженим зором розуміють необхідність ознайомлення дітей з народними іграшками лише для їх культурного розвитку. Але разом з тим вони зазначають, що провідна роль у ознайомленні дітей з народною іграшкою повинна належати закладам освіти.

Результати дослідження образотворчої компетентності учнів початкових класів показали, що: показники когнітивного компоненту майже однакові як у дітей із нормотиповим, так і зниженим зором; показники сформованості діяльнісного компоненту демонструють перевагу високого та середнього рівнів у респондентів з нормальним зором (відповідно 33,8% та 46,2%) та середнього й низького рівнів у учнів зі зниженим зором (відповідно 36,5% та 47,9%); показники емоційно-ціннісного компоненту визначають перевагу високого та середнього рівня у досліджуваних з нормальним зором (33,3% та 41,6%) та середнього і низького рівнів у зором депривованих учнів (24,7 % та 54,4%) (див. рис. 1-2).

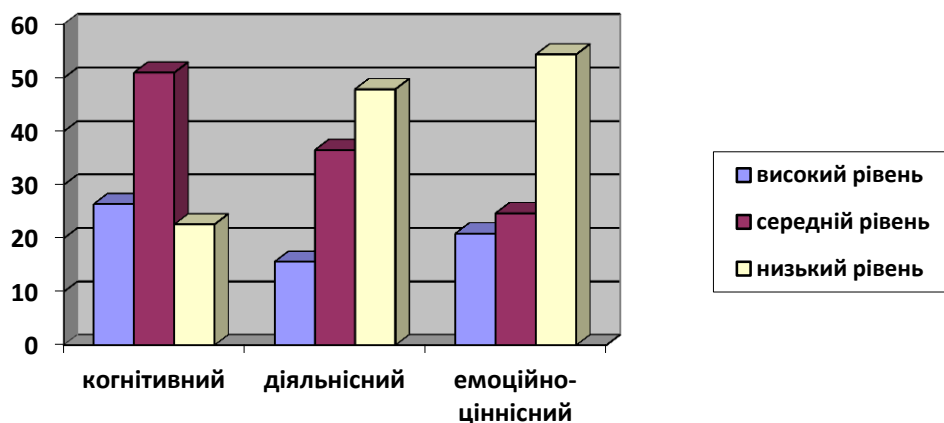

Рис. 1. Розподіл учні зі зниженим зором за рівнями сформованості компонентів образотворчої компетентності

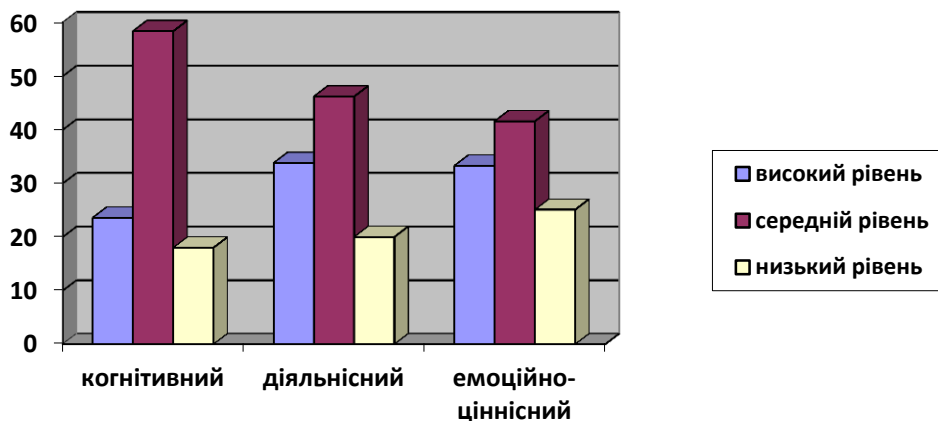

Рис. 2. Розподіл учнів без зорових порушень за рівнями сформованості компонентів образотворчої компетентності

Результати проведеного констатувального етапу дослідження засвідчили необхідність розробки цілеспрямованої методики корекційної роботи з формування компонентів образотворчої компетентності в учнів зі зниженим зором засобом народної іграшки.

У третьому розділі **«Корекційна методика формування образотворчої компетентності в учнів початкових класів зі зниженим зором засобом української народної іграшки»** представлено методику та результати формувального експерименту.

Ґрунтуючись на тому, що успішність оволодіння предметно-практичною діяльністю залежить від наявності у дітей інтересу до об'єктів (Л.Солнцева) та умов розвитку сенсорних дій, що включають виконання практичних дій поряд з інтелектуальними у різних видах практичної діяльності за чітко визначеними етапами педагогічного керівництва (І.Моргуліс, Т.Свиридюк, Є.Синьова, С.Федоренко та ін.), ми вважаємо, що робота по ознайомленню та виготовленню народної іграшки окрім формування образотворчої компетентності мала стати для учнів зі зниженим зором також ефективним засобом корекції пізнавальної, ігрової та трудової діяльності. Адже загальновідомо, що порушений зір впливає на особистість в цілому. Це підтверджують дослідження науковців Ю.Бондаренко, Л.Вавіної, В.Єрмакова, В.Кобильченка, І.Моргуліса, Б.Сермеєва, Є.Синьової, С.Федоренко та ін., які показали, що об'єктами корекції в процесі розвитку дитини з порушенням зору є пізнавальна сфера, фізичний розвиток та якості особистості. Основний акцент у корекції сторін особистості ставиться на формуванні в дітей вищих психічних процесів (аналізувального цілеспрямованого сприймання, логічного мислення, усвідомлених інтересів, відтворювальної та творчої уяви, довільного запам'ятовування, адекватного мовленнєвого відображення дійсності, почуттів тощо), оскільки вони відіграють провідну роль у загальному психічному розвитку людини (І.Бех, Л.Виготський, М.Земцова, С.Максименко, В. Синьов, Є.Синьова та ін.).

Зважаючи на вище зазначене, метою формувального експерименту стало обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка корекційної методики використання української народної іграшки як засобу формування

образотворчої компетентності в учнів молодшого шкільного віку зі зниженим зором.

Формувальним експериментом було охоплено 27 учнів зі зниженим зором експериментальної групи (ЕГ) та 35 осіб зі зниженим зором контрольної групи (КГ). Розподіл респондентів в контрольну і експериментальну групи відбувався на основі результатів констатувального дослідження як вихідного рівня сформованості компонентів образотворчої компетентності в учнів початкових класів зі зниженим зором.

Дослідження відбувалось у 3 етапи:

1. Організаційно-діагностичний – учасників освітньої діяльності (педагогів та батьків) на засіданні педагогічної ради та батьківських зборах ознайомили з результатами констатувального етапу дослідження, а також з планом та напрямками експериментальної роботи.

2. Корекційно-виховний – включав основний зміст роботи з формування образотворчої компетентності в учнів початкових класів зі зниженим зором.

3. Контрольно-оцінювальний – передбачав проведення повторного діагностування за розробленою на констатувальному етапі методикою виявлення рівнів сформованості компонентів образотворчої компетентності в учнів початкових класів для оцінки ефективності експериментальної роботи.

Експериментальна методика спиралася на загальнодидактичні (наступності та безперервності; систематичності та послідовності; свідомості та активності; зв'язку навчання з життям і практикою; комплексного підходу до освітньої діяльності; наочності; самоактивності й саморегуляції; природовідповідності, культуровідповідності), спеціальні (єдності діагностики та корекції відхилень у розвитку; динамічності вивчення дитини; корекційно-компенсаторної спрямованості навчання; створення умов соціальної ситуації розвитку; індивідуального та диференційованого підходу) та специфічні (креативності; емоційної насиченості освітнього процесу; політехнічний; міжпоколінної наступності, національної спрямованості, патріотичного виховання) принципи.

Були визначені педагогічні умови щодо формування образотворчої компетентності засобом української народної іграшки в учнів зі зниженим зором – організаційні та дидактичні.

Організаційні: формування готовності педагогів до впровадження експериментального навчання: ознайомлення з історією, видами, особливостями виготовлення, використання та розповсюдження на території України українських народних іграшок; ознайомлення з новими педагогічними технологіями корекційно-виховної роботи та оцінювання самостійної практичної діяльності учнів зі зниженим зором; підбір достатнього обсягу систематизованої інформації про українську народну іграшку для батьків та учнів; підбір українських народних іграшок, доступних для виготовлення учнями початкових класів зі зниженим зором; проектування експозиції шкільного музею «Українська народна іграшка» як осередку освітнього середовища.

Дидактичні: розробка навчальної програми гуртка «Майстерня української народної іграшки»; належне ресурсне забезпечення гуртка та експозиції музею української народної іграшки; узгодження календарно-тематичного планування уроків з образотворчого мистецтва та трудового

навчання у змістовій лінії «Декоративно-ужиткове мистецтво»; визначення переліку практичних завдань з тем уроків, в яких розглядається українська народна іграшка; запровадження у позаурочній роботі тематичних тижнів «Українська народна іграшка».

Рис. 3. Схема експериментальної корекційно спрямованої методики з формування в учнів початкових класів зі зниженим зором образотворчої компетентності засобом української народної іграшки

Експериментальна методика реалізовувалася у трьох напрямках: підвищення фахової компетентності педагогів (семінари, тренінги, майстер-класи), залучення батьків до позакласної діяльності та проведення навчальної і позакласної роботи з учнями.

Підвищення фахової компетентності педагогів відбувалося на: семінарах, де вони теоретично ознайомлювались з українською народною іграшкою як видом декоративно-прикладного мистецтва; тренінгах, на яких педагогів ознайомлювали з передумовами розвитку творчої діяльності та технологіями художньо-педагогічної діяльності (інтегративними, проблемно-евристичними, ігровими, музейними, проектними технологіями, оцінюванням образотворчої діяльності учнів у контексті компетентнісного підходу); серії майстер-класів з виготовлення української традиційної народної іграшки.

Формування когнітивного, діяльнісного та емоційно-ціннісного компонентів образотворчої компетентності учнів зі зниженим зором здійснювалося у процесі спеціально організованої діяльності, що включала: уроки з образотворчого мистецтва та трудового навчання відповідно до навчальних програм; спільну пошуково-дослідницьку діяльність батьків і учнів з

метою створення експозиції музею «Українська народна іграшка»; позаурочну діяльність, що відбувалася: в гуртку «Майстерня української народної іграшки», під час тематичних тижнів, екскурсій, участі учнів у виставках творчих робіт, зустрічах з народними майстрами та ін.

Контрольний етап експерименту передбачав визначення та порівняння динаміки показників рівнів компонентів образотворчої компетентності учнів зі зниженим зором в ЕГ і КГ. За результатами математико-статистичного аналізу зміни показників з'ясовано, що найсуттєвіші зміни в сформованості образотворчої компетентності за когнітивним компонентом відбулись в ЕГ, де було визначене значне зменшення відсотку учнів, у яких діагностовано низький рівень з 29,6% до 7,3%, що підтверджується емпіричним критерієм $\varphi^* - 2,22$; в КГ відсоток учнів з низьким рівнем також зменшився, але неістотно - з 17,1 % до 14,3 % ($\varphi^* = 0,32$). Збільшилася кількість учнів, у яких діагностовано високий рівень сформованості образотворчої компетентності (за діяльнісним критерієм): в КГ відсоток збільшився з 17,1 % до 20 % ($\varphi^* = 0,31$), а в ЕГ цей показник збільшився більше, ніж у два рази - з 14,8 % на 37 %, що підтверджується статистичним критерієм $\varphi^* = 1,9$. В ЕГ позитивно змінився рівень сформованості образотворчої компетентності за емоційно-ціннісним компонентом. Так, значно збільшилася кількість дітей ЕГ, у яких було визначено високий рівень сформованості зазначеного компоненту – 48,2 % (до навчання 18,5 %), що й підтверджується значенням критерію $\varphi^* = 2, 36$. Натомість у КГ відсоток учнів, які показали високий рівень сформованості зазначеної компетентності, не змінився і становив 22,9 %.

Отже, результати втілення в практику роботи експериментальної корекційної методики формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором засобом української народної іграшки показали її ефективність.

ВИСНОВКИ

Результати теоретичного та експериментального дослідження питання корекційної спрямованості формування образотворчої компетентності засобом української народної іграшки дали підстави для наступних висновків:

1. Виявлено, що зазначена проблема є актуальною і на сьогодні залишається не до кінця з'ясованою. Встановлено, що корекційно-виховна цінність іграшки полягає в тому, що вона сприяє розвитку предметно-практичної діяльності, самостійності, творчої діяльності дітей зі зниженим зором. Іграшка також важливий фактор психічного розвитку дитини зі зниженим зором. Але в теорії та практиці тифлопедагогіки питання корекції розвитку, виховання та навчання дітей зі зниженим зором засобами народної іграшки на сьогоднішній день не вивчалось.

2. Встановлено, що сучасний стан використання народної іграшки у спеціальних школах для дітей зі зниженим зором є незадовільним. Аналіз умов використання української народної іграшки тифлопедагогами показав, що в плануванні своєї роботи вони не приділяють належної уваги ознайомленню дітей з народними іграшками. Педагоги не знайомі з народною іграшкою та методикою її застосування в корекційно-виховній роботі з дітьми, які мають знижений зір. Значна частина тифлопедагогів не знають, що народну іграшку можна використати як дієвий корекційний засіб. Встановлено, що діючі

навчальні програми не передбачають повноцінного ознайомлення учнів початкових класів з народною іграшкою.

Визначено, що батьки як дітей із нормотиповим, так і зниженим зором розуміють необхідність ознайомлення дітей з народними іграшками для їх культурного розвитку. Але разом з тим зазначають, що провідна роль у ознайомленні дітей з народною іграшкою повинна належати закладам освіти.

3. У структурі образотворчої компетентності виділено такі компоненти: когнітивний (система знань про жанри, види, засоби виразності образотворчого мистецтва, а також розвиток пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, мислення, мовлення, уява), що забезпечує пізнання творів мистецтва та здатність самостійно і творчо створювати нові художні образи); діяльнісний (здатність використовувати засоби виразності при створенні художніх образів у предметно-практичній діяльності) та емоційно-ціннісний (ставлення учнів до творів мистецтва, їх активність та зацікавленість при обговоренні, а також переживання задоволення від власної діяльності, оцінювання її результативності, що викликає бажання продовжувати творчу діяльність і отримувати нові естетичні враження).

4. Розроблено діагностичні критерії та показники рівнів розвитку компонентів образотворчої компетентності. До діагностичних критеріїв когнітивного компоненту віднесено: базові знання про види та призначення українських народних іграшок; матеріали та декоративне оздоблення народних іграшок; активність сприймання народної іграшки, самостійна пізнавальна діяльність особистості. Критерії діагностичного компоненту: орієнтування на робочій поверхні; самостійності у процесі організації та виконання діяльності; технологічні вміння й навички у виготовленні народної іграшки. Критерії емоційно-ціннісного компоненту: перенесення наявних знань і практичних навичок у нові умови та ситуації, саморегуляція діяльності учня.

5. Результати дослідження образотворчої компетентності показали, що показники когнітивного компоненту майже однакові як у дітей із нормотиповим, так і зі зниженим зором. Показники сформованості діялісного компоненту демонструють перевагу високого та середнього рівнів у респондентів з нормальним зором та середнього та низького рівнів в учнів зі зниженим зором. Показники емоційно-ціннісного компоненту визначають перевагу високого та середнього рівня у досліджуваних з нормальним зором та середнього і низького рівнів у зорово депривованих учнів.

6. Розроблена і науково обґрунтована корекційно спрямована методика формування образотворчої компетентності засобом народної іграшки в молодших учнів зі зниженим зором, що спиралася на загальнодидактичні (наступності та безперервності; систематичності та послідовності; свідомості та активності; зв'язку навчання з життям і практикою; комплексного підходу до освітньої діяльності; наочності; самоактивності й саморегуляції; природовідповідності, культуровідповідності), спеціальні (єдності діагностики та корекції відхилень у розвитку; динамічності вивчення дитини; корекційно-компенсаторної спрямованості навчання; створення умов соціальної ситуації розвитку; індивідуального та диференційованого підходу) та специфічні (креативності; емоційної насиченості освітнього процесу; політехнічний;

міжпоколінної наступності, національної спрямованості, патріотичного виховання) принципи.

Визначені відповідні педагогічні умови щодо формування образотворчої компетентності: організаційні (формування готовності педагогів до впровадження експериментального навчання, підбір достатнього обсягу систематизованої інформації про українську народну іграшку, підбір українських народних іграшок, доступних для виготовлення учнями, проектування експозиції шкільного музею «Українська народна іграшка») та дидактичні (ресурсно-методичне забезпечення експериментальної діяльності).

Експериментальна корекційна методика реалізовувалася в трьох напрямках: підвищення фахової компетентності педагогів (семінари, тренінги, майстер-класи), залучення батьків до позакласної діяльності та проведення навчальної і позакласної роботи з учнями. Формування компонентів образотворчої компетентності учнів зі зниженим зором здійснювалось у спеціально організованій діяльності, що включала: уроки з образотворчого мистецтва та трудового навчання відповідно до навчальних програм; спільну пошуково-дослідницьку діяльність батьків і учнів з метою створення експозиції музею «Українська народна іграшка»; позаурочну діяльність, що відбувалася: у гуртку «Майстерня української народної іграшки», під час тематичних тижнів, екскурсій, участі учнів у виставках творчих робіт, зустрічах з народними майстрами та ін.

7. Результати формувального експерименту засвідчили ефективність розробленої експериментальної методики. Так, найсуттєвіші зміни в сформованості образотворчої компетентності за когнітивним компонентом відбулись в ЕГ, де було визначене значне зменшення відсотку учнів, у яких діагностовано низький рівень з 29,6% до 7,3%; в КГ відсоток учнів з низьким рівнем також зменшився, але неістотно - з 17,1 % до 14,3 %. Збільшилася кількість учнів, у яких діагностовано високий рівень сформованості образотворчої компетентності (за діяльнісним критерієм): в КГ відсоток збільшився з 17,1 % до 20 %, а в ЕГ цей показник збільшився більше, ніж у два рази - з 14,8 % на 37 %. В ЕГ позитивно змінився рівень сформованості образотворчої компетентності за емоційно-ціннісним компонентом. Так, значно збільшилася кількість дітей ЕГ, у яких було визначено високий рівень сформованості зазначеного компоненту – 48,2 % (до навчання 18,5 %). Натомість у КГ відсоток учнів, які показали високий рівень сформованості зазначеної компетентності, не змінився і становив 22,9 %.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми. Доцільним є подальше вивчення корекційного впливу української народної іграшки на процес виховання учнів зі зниженим зором, зокрема національного та патріотичного.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Дашковська А. В., Федоренко С. В. Народна іграшка як засіб корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають порушення зору. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та*

спеціальна психологія : зб. наук. праць. К., 2016. Вип. 32. Ч. 2. С. 186-190.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.

2. Дашковська А. В. Методика вивчення особливостей уявлень про народну іграшку та її практичного використання молодшими учнями зі зниженим зором. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія* : зб. наук. праць. К., 2018. Вип. 36. С. 28-33. **Журнал включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.**

3. Дашковська А. В. Вивчення стану використання народної іграшки в корекційно-виховному процесі початкової школи для учнів зі зниженим зором. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. ХІСТ, 2018. № 16. С. 72-75.

4. Дашковська А. В. Компетентнісний підхід до вивчення стану використання народної іграшки молодшими учнями зі зниженим зором. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори, 2016, 2019. Вип. 14. С. 70-80. **Журнал включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.**

5. Дашковська А. В. Підвищення рівня фахової компетентності педагогів у використанні народної іграшки в корекційно-освітньому процесі дітей молодшого шкільного віку зі зниженим зором. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Бердянськ : БДПУ, 2019. Вип. 2. С. 50-59. **Журнал включено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*.**

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Дашковська А. В., Федоренко С. В. Актуальність питання використання народної іграшки у виховному процесі в школах для дітей з порушеннями зору. *Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії* : зб. тез доп. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 339-341.

7. Дашковська А. В. Визначення критеріїв та рівнів обізнаності молодших учнів зі зниженим зором з народною іграшкою. *Сучасний світ і незрячі* : мат-ли VIII Міжн. наук.-практ. конф. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2018. С. 27-29.

8. Дашковская А. В. Изучение уровней сформированности представлений о народной игрушке у младших школьников со сниженным зрением. *Социализация личности на разных этапах возрастного развития: опыт, проблемы, перспективы* : сб. науч. ст. V Республиканской науч.-практ. конф. (с междунар. участием) ГрГУ им. Я Купалы. Гродно: ГрГУ, 2018. С. 37-40. <https://fp.grsu.by/index.php/nauka>

9. Дашковська А. В. Методика вивчення стану сформованості естетичної компетентності в учнів зі зниженим зором при ознайомленні з народною іграшкою. *Соціально-педагогічне партнерство як фактор забезпечення якості освіти дітей з порушеннями зору* : мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. Снт. Тербовля. К. : Кафедра, 2019. С. 19-21.

10. Дашковська А. В., Федоренко С. В. Формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором про українську народну іграшку. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія : Педагогіка. Соціальна робота* : наук. журн. Вип. 1 (1). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2019. С. 146-156.

АНОТАЦІЇ

Дашковська А.В. Корекційна спрямованість формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором засобом народної іграшки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2020.

Дисертаційна робота присвячена вивченню особливостей використання народної іграшки як засобу корекції розвитку образотворчої компетентності в учнів молодших класів зі зниженим зором.

Визначені компоненти (когнітивний, діяльнісний та емоційно-ціннісний) образотворчої компетентності, їх діагностичні критерії та показники. Встановлений незадовільний стан використання народної іграшки в корекційно-виховному процесі спеціальної школи. Запропонована корекційно спрямована методика формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором засобом народної іграшки, що спиралася на систему принципів та організаційні й дидактичні умови її реалізації. Експериментальна методика реалізовувалася у трьох напрямках: підвищення фахової компетентності педагогів, залучення батьків до позакласної діяльності та проведення навчальної і позакласної роботи з учнями.

Доведена ефективність експериментальної корекційно спрямованої методики.

Ключові слова: корекція, виховання, образотворча компетентність, народна іграшка, засіб, молодші учні, знижений зір, корекційна методика.

Дашковская А.В. Коррекционная направленность формирования изобразительной компетентности у младших учащихся со сниженным зрением средством народной игрушки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.03 – коррекционная педагогика. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2020.

Диссертация посвящена изучению особенностей использования народной игрушки как средства коррекции развития изобразительной компетентности у учащихся младших классов со сниженным зрением.

Установлено, что коррекционно-воспитательная ценность игрушки заключается в том, что она способствует развитию предметно-практической и творческой деятельности, самостоятельности детей со сниженным зрением и является важным фактором их психического развития.

Определено, что современное состояние использования народной игрушки в специальных школах для детей со сниженным зрением является неудовлетворительным. Педагоги не знакомы с народной игрушкой и методике ее применения в коррекционно-воспитательной работе с детьми, имеющими сниженное зрение. Действующие учебные программы не предусматривают полноценного ознакомления учащихся начальных классов с народной игрушкой.

В структуре изобразительной компетентности выделены следующие компоненты: когнитивный, который обеспечивает познание произведений искусства и способность самостоятельно и творчески создавать новые художественные образы; деятельностный и эмоционально-ценностный.

Разработаны диагностические критерии и показатели уровней развития компонентов изобразительной компетентности. К диагностическим критериям когнитивного компонента отнесены: базовые знания о видах и назначении украинских народных игрушек; материалы и декоративная отделка народных игрушек; активность восприятия народной игрушки, самостоятельная познавательная деятельность личности. Критерии диагностического компонента: ориентирование на рабочей поверхности; самостоятельность в процессе организации и выполнения деятельности; технологические умения и навыки в изготовлении народной игрушки. Критерии эмоционально-ценностного компонента: перенос имеющихся знаний и практических навыков в новые условия и ситуации, саморегуляция деятельности ученика.

Констатировано, что показатели когнитивного компонента почти одинаковы как у детей с нормальным, так и со сниженным зрением. Показатели сформированности деятельностного компонента демонстрируют преимущество высокого и среднего уровней у респондентов с нормальным зрением и среднего и низкого уровней у учащихся со сниженным зрением. Показатели эмоционально-ценностного компонента определяют преимущество высокого и среднего уровня у исследуемых с нормальным зрением, а также среднего и низкого уровней у учащихся с пониженным зрением.

Разработана коррекционная методика формирования изобразительной компетентности средством народной игрушки у младших учеников со сниженным зрением. Определены соответствующие педагогические условия по формированию изобразительной компетентности: организационные (формирование готовности педагогов к внедрению экспериментального обучения, подбор достаточного объема систематизированной информации об украинской народной игрушке, подбор украинских народных игрушек, доступных для изготовления учащимися, проектирование экспозиции школьного музея «Украинская народная игрушка») и дидактические (ресурсно-методическое обеспечение экспериментальной деятельности).

Экспериментальная коррекционная методика реализовывалась в трех направлениях: повышение профессиональной компетентности педагогов (семинары, тренинги, мастер-классы), привлечение родителей к внеклассной деятельности и проведению учебной и внеклассной работы с учащимися. Формирование компонентов изобразительной компетентности учащихся со сниженным зрением осуществлялось в специально организованной деятельности.

Результаты формирующего эксперимента показали эффективность разработанной экспериментальной методики.

Ключевые слова: коррекция, воспитание, изобразительная компетентность, народная игрушка, средство, младшие ученики, сниженное зрение, коррекционная методика.

Dashkovskaya A.V. Correctional orientation of junior students with reduced vision's art competence formation with the help of folk toys. – Manuscript.

Dissertation for the degree of a candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.03 - Correctional Pedagogy. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2020.

The dissertation work is devoted to studying the features of folk toys' usage as a mean of correcting the development of art competence among pupils of elementary school with visual impairments.

Components (cognitive, activity and emotionally valuable) of art competence, their diagnostic criteria and indicators are defined. The unsatisfactory state of using a folk toy in the correctional and educational process of a special school has been established. A correctional method of forming the art competence of primary school children with low vision by the means of folk toys, based on a system of principles and organizational, didactic conditions for its implementation. Experimental methodology was realized in three directions: improving the professional competence of teachers, involving parents in extracurricular activities and conducting educational and extracurricular work with students.

The effectiveness of the experimental correction-oriented technique is proved.

Keywords: correction, education, art competence, folk toy, tool, younger pupils, reduced vision, low vision, corrective technique.

Підписано до друку 24.07.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 070
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.